

Dom Samuel

Jako
sžirající
oheň

Rozprava mnicha
o prokazování milosrdenství

Triáda

Jako šírající oheň

Dom Samuel

Jako
sžírající
ohně

Rozprava mnicha
o prokazování milosrdenství

Triáda

Z francouzštiny přeložila Tereza Hodinová

© Opatství Nový Dvůr, 2017

Translation © Opatství Nový Dvůr, 2017

ISBN 978-80-7474-196-8

ISBN (pdf) 978-80-7474-208-8

ISBN (epub) 978-80-7474-210-1

ISBN (mobi) 978-80-7474-211-8

„Svedl jsi mě, Jahve, a dal jsem se svést; přemohl jsi mě, byl jsi silnější. Neustále budím posměch, všichni se mi vysmívají. Kdykoli mám promluvit, musím křičet a prohlašovat: ‚Násilí a zpusťování!‘ ... Říkal jsem si: ‚Už na něho nebudu myslet, už nebudu mluvit v jeho Jménu;‘ ale bylo to v mém srdci jako sžírající oheň, uzavřený v mých kostech. S vypětím sil jsem se jej snažil ovládnout, ale nedokázal jsem to.“

Jeremiáš 20, 7–9

Milý čtenáři,

otevíráš knihu, ve které opat trapistického kláštera v Novém Dvoře Dom Samuel Lauras hovoří o vztazích církve se současným světem. Možná tě napadne, jak může muž zakotvený v samotě přísného kláštera v zapadlém koutě západočeského pohraničí hovořit o vztahu mezi církví a světem, který žije svým životem, na hony vzdáleným zdejšími hvozdům a pastvinám. Je pravda, že spojení staré barokní budovy s moderní architekturou konce 20. století v Novém Dvoře je v lecčem symbolické, nicméně to, jak se nám svět jeví – jako přetékající emocemi a informacemi, plný zvuků i hřmotu, prostoupený téměř pouťovou barvitostí novodobých masmédií –, jako by jakýkoliv dialog vylučovalo nebo znemožňovalo.

Měl jsem s ostatními biskupy možnost prožít týden v prostředí novodvorského trapistického kláštera. V ústraní a tichosti jsme naslouchali slovům opata, který k nám přišel ze sladké Francie, ze země, která tolika způsoby obohatila náš kontinent a můžeme říci, že i celý svět. Ze země, která překvapila svou duchovností, o čemž se přesvědčuji, když hledím na naši katedrálu, tento klenot gotického ducha západní civilizace, stavebně zakládanou Matyášem z Arrasu. Žijeme na kontinentě, kterému dal základní obrisy „otec Evropy“ Karel Veliký. Žijeme v zemi, kterou natrvalo zformoval muž vyrůstající na francouzském královském dvoře a vychovávaný pozdějším avignonským papežem Klementem VI., panovník, kterého nazýváme „otcem vlasti“, Karel IV., křestním jménem Václav.

Otec opat hovoří o Západu, který ztratil vědomí minulosti a budoucnosti, smysl pro tradici a eschatologickou finalitu v době, která je od narození Karla IV. vzdálena již sedm set let. Francií, tak jako i naše země, překvapily krvavé události, které popřely možnost dialogu. Lidé se namísto svobody snažili pomocí diktatury a totality vytvářet svět, který považovali za jediný možný a lepší.

Byl to však svět, ve kterém zmirala svoboda i lidská důstojnost, ve kterém se společnost směla projevovat jen jako dav frenetickým potleskem a opakováním hesel.

V tichosti často ztemnělého prostoru chrámu nám znějí slova či zpěv z Knihy knih, která se zrodila v úrodném půlměsíci. Hovoří k nám jazykem člověka, ať už to byl Sumer, Chetita, Asyřan, Babyloňan, Peršan či Řek, který se zatoulal do těchto krajín na křižovatecké cest spojujících Mezopotámii s Egyptem. Především k nám ale hovoří slovy národa, který vzešel z kočovných Hebrejů a který po svém útěku z Egypta zakládá izraelský kmenový svaz, konfederaci, postupně se přetvářející v davidovskou monarchii s jejími dějinami slávy i úpadku. Z těchto starých vyprávění se rodí poezie Žalmů i ságy o patriarších, a především Zákon, který dává člověku možnost žít ve svobodě a toleranci, v míru, který není možný bez přátelské lásky. Národ, který nám tuto knihu zanechal, nevytvořil architekturu a nepodařilo se mu vybudovat velmoc, jež by ovládala svět. Předal nám však svědectví. Svědectví o dialogu člověka s Bohem, který sám sebe definuje: „Jsem ten, který jsem.“ A člověk je ten, který vychází z jeho tvůrčího slova. Příběhy této knihy svědčí o přátelství a lásce, které spojily vjedno vyvolený národ Izraele s jeho Tvůrcem, tak jako sňatek spojuje muže a ženu. Proto nalézáme v Bibli nejstarší soubor svatebních písní ve sbírce, která se nazývá Píseň písní.

Jedině v tichu je možné naslouchat těmto slovům, která hovoří o kráse a vznešenosti celého Božího díla. V tichu je také možné vytvořit prostor v našem nitru, do kterého může vstoupit Boží slovo, tak jako Věčné slovo vstoupilo do našeho života a v Ježíši Kristu se stalo jedním z nás. Na horizontu krajiny ohraničené tmavými lesy vnímáme, jak pravdivá je výpověď, k níž dospívá i člověk naší doby zdravým rozumem: „Něco nad námi musí být.“ To „něco“ hovoří o jednotě, pravdě, dobrotě a kráse. A tak jako moudrý řecký filosof Aristoteles, pocházející z blízkosti přístavu Soluně, odkud k nám přišli naši věrozvěsti svatí Cyril a Metoděj,

poznáváme Toho, který Je, první jsoucno, které k nám hovoří o racionalitě, lásce a kráse. Ano, tak přicházíme pomocí intuice k nazření Toho, který Je, jak napsal ve své známé studii francouzský filosof Jacques Maritain o třech stupních lidského poznání. Podobně jako když přírodovědec ve své laboratoři pokusem ověří svůj objev. Tak nějak jsem prožil i já naslouchání a meditování nad přednáškou o Boží vznešenosti.

Bylo pro nás velkým a milým překvapením, s jakou průzračností je možné hovořit o církvi, která hlásá morální zásady, ale přitom nemusí moralizovat, o přikázáních, které neanulují svobodu, ale dávají jí naplnění. Autor ve své knize podrobuje analýze náš křesťanský život. Jakoby v duchu spirituality kardinála Bérulla, v odlesku Boží velikosti a vznešenosti konstatuje, co vše se podařilo naší církvi díky životu ve svobodě. Neznamená to však, že by neviděl naše slabosti a hříchy. Jeho slova však nejsou pouhým kritickým rozborem, ale i povzbuzením k budování bratrské a sesterské církve, jejímž obrazem je rodina. V tomto světě má své místo, a to nezastupitelné, jak mnich, tak kněz. Bohatství, které v sobě ukrývá duchovní, duševní a intelektuální život církve, zavazuje k misijnímu poslání. Evangelizace není tedy něčím, co by nepatřilo k prostoru ticha a modlitby. Patří sem stejně jako práce. Právě tvrdá, chlapská práce otevírá srdce a láká k návštěvě této oázy mladé muže. Láme předsudky, neklade jen otázky, ale otevírá cesty k pochopení víry.

A tak jsem otci opatovi Dom Samuelovi vděčen nejenom za celý prožitý týden, kterým jsme vstoupili do toku života novodvorského trapistického kláštera, ale především za jeho přítomnost a přítomnost jeho bratří v naší zemi, stejně jako za tuto knihu, která hovoří o naději. A to ne pouze vyslovenými či napsanými slovy, ale činy, které se staly slovy.

Ve Svatém týdnu, 22. března 2016
+ Dominik kardinál Duka OP
arcibiskup pražský a primas český

Každý člověk má nejen svobodu a právo, ale i povinnost říkat, co si myslí, a tak přispívat k obecnému blahu. Povinnost. ... Pokud člověk neříká, co považuje za pravou cestu, nespolupracuje na obecném blahu. ... Máme povinnost hovořit otevřeně, zachovat si tuto svobodu, aniž bychom ovšem uráželi.

Papež František, 15. ledna 2015

Začnu palčivými tématy jako syn církve.

Od ní jsem přijal vše. To ona požehnala a podepřela lásku mých rodičů. Když mě má matka pár dní před Vánoci přivedla na svět, církev mě přijala do svého lůna a dopřála mi, abych se tři dny po svátku Zjevení Páně stal Božím dítětem. Bděla nad mým křesťanským vzděláváním. V období dospívání byli mými nejlepšími průvodci její kněží. To ona – opět ona – udržovala manželskou věrnost mých rodičů. To ji jsem odvrhl v bouřlivých letech mládí; nejprve ji, potom Krista a nakonec samotného Boha. Poté, co jsem sám vlastním přičiněním dospěl až na dno propasti, jsem skrze ni opět našel tvář Pána; jejím prostřednictvím mi kněz udělil odpuštění; v jejím lůně zaštitila jedna komunita moje mnišské povolání, jeden z jejích otců mi vytyčil cestu v přítomnosti bratrů, kteří se mi stali bližšími než kdokoli jiný.

Právě tato církev je dnes předmětem sporů, jako byla ostatně vždy.

Jsem mnichem již více než třicet let, knězem víc než čtvrt století. Nejméně dvě třetiny života mám za sebou. Mám mlčet? Žiji nyní v České republice, kde nenávisť k Bohu, na níž nesla tichou spoluvinu většina národa, přinutila církev umlknout na čtyřicet let. Mám mlčet? Právě tato církev mi svěřila péči o komunitu a úkol posilovat na cestě k Bohu skupinku mnichů, kteří mě dnes oslovují jménem otec, „abba“, opat.

V době, kdy biskup Atanáš z Alexandrie odolával jako téměř jediný ariánské herezi ohrožující pravou víru, vystoupil ze samoty egyptské pouště Boží hrdina svatý Antonín Veliký, aby jej utvrdil v jeho rozhodnutích. I dnes, stejně jako dřív, musí mniši tvrdě bojovat. V hrdinských dobách na ně dotírali řvoucí lvi, svůdné nevěstky a odpudiví démoni. A dnes kolem mnichů krouží zlé čarodějnice na košťatech (duch světa...) a probodávají je výhrůžnými pohledy.

Jestliže vás svět nenávidí, vězte, že ke mně měl nenávisť dříve než k vám. Kdybyste byli ze světa, svět by miloval, co jeho jest;

*ale protože ze světa nejste, když vás mé vyvolení ze světa vypros-
tilo, proto vás svět nenávidí. (Jan 15, 18–19)¹*

12

Ve jménu bratrské lásky, kterou jsme zavázáni každému člověku, musíme hlásat pravdu osvíceně. Ve jménu této pravdy, již uznáváme – a která nám nepatří – nesmíme nikomu dlužit respekt ani lásku. Ani nám křesťanům se často nedaří pochopit jedinou pravdu stejným způsobem. S tím se nedá nic dělat. Nikdo z nás ji nevládní v celé dokonalosti. Abychom ji uchopili v plnosti, potřebujeme druhé. Ten, kdo neslyší pravdu stejným způsobem jako jeho bratr, se stává často nepřítelem a nechybí mnoho, aby byl prohlášen za pohana.

V těchto zápasech nás ochraňuje a podpírá Panna Maria, Matka Církve. Ji prosíme o milost rozlišování. Ona tiší naše horečky, obvažuje naše rány a brání nám zahrávat si s ohněm. „Antonín se ponořil do vnitřní pouště, aby unikl zástupům,“ vypráví biskup Atanáš. Zpronevěřil jsem se své roli tím, že zveřejňuji tyto úvahy? Dej Bůh, aby tomu tak nebylo; této pochybnosti se však nezabavím po celou dobu své práce.

Jako křesťan chci promluvit o tom, co nás oslabuje: naše chabá víra v křesťanskou rodinu, v níž děti vyrůstají a nalézají svou rovnováhu; náš zmatek pramenící z nespravedlivých činů některých kněží; nedostatek upřímnosti, pomluvy a křivá obvinění; naše malověrnost, když přijde řeč na povolání, na řeholní či mnišský život. Nebude to snadné... Budu hovořit i o tom, co nás nese: milost pevného života modlitby; umění předávat zkušenost; váha otcovství; schopnost odpouštět... Kéž Bůh dá, abychom na konci této cesty, která, jak doufám, povede k pokoji, byli bohatší o jeho dary a silnější ne o naše jistoty, ale o víru v Něho.

¹ Biblické citace v této knize uvádíme podle českého překladu Jeruzalémské bible od Františka X. a Dagmar Halasových.

Nečekejte ode mě přesný plán. Spíš vnitřní návaznost, jako když se v rozhovoru volně střídají témata podle přání účastníků. Nejprve pološím základy. Člověk je povolán k setkání s Bohem (v kapitole Mezi dvěma absolutny). Poté se zastavím u současné společnosti a církve v kontextu morální krize (kapitola Křesťanská morálka: úzké dveře?). Rozeberu slogan „nulová tolerance“ (Odložit strach) a povzbudím kněze (Křehkost kněží a síla milosti). Co nám poslouží v této souvislosti z náboženského hlediska? Dar zasvěceného života (Zasvěcená čistota: její cena a její boj) a řeholní život (Řeholní povolání: choulostivá otázka svobody), které se musíme naučit předávat (Umění učitele a žáka; Být závislý na otci, být závislý na Bohu). Tato kapitola ústí v duchovní rozuzlení problému díky milosrdenství a vzájemnému odpuštění. Což je téma, které ve skutečnosti probíhá jako hlavní vlákno celým textem. Nakonec problém nahlédneme z perspektivy církve (Údy jednoho Těla) a zakončíme dvěma kapitolami týkajícími se vnitřního života (Zdravas, Maria, ... nyní... a „Nauč nás modlit se“).

Jako mnich chci ukázat, že naše modlitba, stejně jako modlitba každého křesťana, nás nutí ponořit se nejen do svých životů, ale i do životů druhých, které jsou podobné tomu našemu. Kvasem mé promluvy bude milosrdenství a soucit. Soucítit znamená zakoušet bolest při neštěstí druhých a podobně jako oni (a společně s nimi) mu čelit. Projevovat milosrdenství neznámá přivírat oči nad jejich chybami, nýbrž je v rámci vzájemného přátelství a úcty podněcovat k tomu, aby prohlédli, požádali o odpuštění a mohli tak pokračovat dál. Je to postup založený na naději. Vždy existuje cesta; věrnost a štěstí jsou možné v každém okamžiku.

Kristus volil pokaždé jiný tón i mírně odlišná témata podle toho, zda hovořil se svými učedníky, nebo k zástupcům, který mu byl přátelsky nakloněn, či se svými odpůrci. Jednalo se o náročné aplikování pravdy prodchnuté láskou a lásky založené na pravdě.

Svět a Církev – jakkoli mohou být tato tradiční označení nepřesná – se někdy střetávají a jindy si podávají ruku. Snažme se nalézt body, v nichž se setkávají, i ty, v nichž se rozcházejí... Zvažme, co nás sjednocuje a v čem se lišíme, abychom hrdě nesli dědictví, které bylo svěřeno nám křesťanům, abychom z něj mohli čerpat a předávat je dál... Snažme se nepřehlížet oblasti, kde se tyto dva okruhy protínají, nehledat jen uměle nastolenou shodu, nezakrývat si radikální rozdíly... Chceme se postavit světu jako křesťané, nebo si získat přízeň světa? Mějme se na pozoru, abychom neztráceli zbytečně síly ve snaze odpovědět na argumenty pyšné a sebejisté ateistické menšiny, která nechce nic slyšet. Tropí však veliký povyk a snaží se přilákat na svou stranu mnoho poctivých lidí, kteří by se rádi řídili správným úsudkem. Obracím se právě k těmto zdravě smýšlejícím lidem – a nemusejí to být jen křesťané – a ty druhé ponechávám jejich bludům. Jsme obklopeni živými i skomírajícími myšlenkami, filosofiemi a teologiemi, pedagogickými systémy a morálními postoji, výchovnými postupy, kulturními volbami... Některé vedou k životu, jiné ke smrti. Zanikající teorie, pedagogické systémy a postoje nadělají víc rozruchu než ty, které vedou k životu, protože jejich oheň rozdmýchávají andělé zla. Budoucnost však patří těm, které nenadělají tolik rámusu. Bůh totiž není ani v dunění hromu, ani v záři blesku, ale v lehkém vánku (1 Král 19, 12). Popřejme sluch skrytému šepotu. Zajímejme se o filozofy, teology, pedagogy, umělce a mistry všech oborů, kteří ukazují cestu k životu.

Můj pohled se upírá do dálky; ne k nějaké vysněné době, která neexistuje, podobně jako neexistuje ideální minulost. Opírá se o zkušenost předků, díky níž může pozorovat přítomnost realisticky. Hledí dál, než kam sahá „krize“, s přesvědčením, že i zítřek bude mít svá omezení.

Ze zkušenosti vím, že mnoho problémů ustoupí, jakmile upřeme pohled na Pána. Věřím v budoucnost lidského rodu, v budoucnost křesťanské víry, protože Kristus je živý a silnější než mocnosti

smrti. Věřím, že nejlepší způsob, jak budovat tuto budoucnost ku prospěchu mých současníků, je vynaložit síly ke své osobní proměně, jež je sama o sobě Božím darem. Za to jsem odpovědný. Očekáváme příchod Páně. A on přijde – to je jisté – na konci života každého z nás a rovněž na sklonku existence planety Země. Bylo by naivní se domnívat, že je věčná. Písmo hlásá, že vše bude proměněno (1Kor 15, 51–52).² Jediná informace, kterou zamlčuje, je doba tohoto čekání a datum nového příchodu.

Očekávat milovanou osobu předpokládá, že nebudeme pochybovat o jejím příchodu, přestože nevíme, kdy se vrátí. Jakmile bychom si řekli: „Znám den i hodinu. Mezitím pijme a hoduje...“ (viz Mt 24, 42–50), zár srdce by ochladl. Přijde, nepřijde... ten, na kterého s takovou láskou čekám? Nejistota patří k lásce, rozněcuje ji a zároveň svědčí o její síle. Část sebe by ztratil ten, kdo by z utváření své věrnosti vyloučil rejstřík vznešených citů, které jsou obsaženy v přátelství, lidské lásce i teologální lásce. Jsou to city, které je třeba očistit a podřídit rozumu a vůli, aby došlo ke sjednocení srdce s tělem, tedy celé naší bytosti povoláné k setkání s Bohem. Mnich (z řeckého monos), to je jeden, sjednocený člověk. Miluje jen Boha? Já sám jsem k tomu nikdy nedospěl a ani to nemám v úmyslu. Mnich je člověk, jehož veškerá láska vychází z Boha a k Bohu se navrácí, člověk, který nedává ničemu přednost před láskou ke Kristu, abych použil slova z Řehole svatého Benedikta. Jen krůček za krůčkem se blížíme k těmto vrcholům.

Ty, který ses narodil v prvních hodinách 21. století: Jestliže tě Bůh povolává z jakéhokoli životního stavu ke své službě – jaká obrovská milost! –, co nalezeš kolem sebe, abys toto povolání

² Tento citát se týká proměny člověka. Jeden z největších teologů, kardinál Journet, však tvrdí, že onen příslib se vztahuje i na zemi: „Bůh netvoří, aby pak ničil... Bůh stvořil věci, aby byly (svatý Tomáš Akvinský). Budou tedy stále. Přetvořené, ale budou stále.“ Charles Journet, *La première lettre de saint Jean et ses récits sur la résurrection*, přednášky konané v Ženevě od 1. listopadu 1969 do 13. června 1970, skriptá, s. 19.

mohl uskutečnit? S kým se setkáš, aby tě podepřel? Co ti mohu dnes nabídnout, aby to odpovídalo tomuto povolání? Co z principů, jež řídí rozum, co z víry, která osvětluje srdce, z nauky a zkušenosti?

Je třeba přiznat, že osud lidstva spočíval celých dvacet století až dodnes – v dobrém i zlém – převážně na bedrech Západu, podpíraných takzvanou křesťanskou kulturou. Je možné, že si lidstvo, aby mohlo pokračovat ve svém běhu, bude muset najít jiná bedra, která je ponesou. Odkud budou? Z Afriky, z Asie, z Latinské Ameriky? Možná že od nás... V každém případě bude jejich hlavou Kristus. My křesťané máme velkou zodpovědnost. Věřit v budoucnost znamená doufat.

8. prosince 2015, slavnost Neposkvrněného Početí

Mluvíme-li o obdobích víry a tvrdíme-li, že v prvních staletích křesťanství byla víra něco běžného, že byla v lidech sama od sebe a že dnes tomu tak není, máme pravdu. Máme pravdu z historického hlediska. Konstatujeme pouze historický fakt. Musíme jej však vnímat s tou největší opatrností. Je velkou otázkou, zda naše moderní věrohodnost, tj. křesťanská věrohodnost zapuštěná do moderního světa, tím nezískává nezvyklou, zcela novou krásu a zvláštní velikost v Božích očích.

Ač jsou naše moderní postoje ze všech stran napadány a podrobovány zkouškám, zůstanou neochvějné; naše moderní věrohodnost, osamocená v moderním světě, potíraná všude na světě, se drží zpříma uprostřed rozbouřeného moře, aby nakonec vztyčila krásný pomník Boží tváři.

K Boží slávě.

Církev dnešní doby ponořená do moderního světa v sobě nese tragickou krásu ženy, která sama střeží tvrz.

Charles Péguy³

³ Texty vybral Hans Urs Von Balthasar: *Nous sommes tous à la frontière*, Johannes Verlag, s. 21–23, z nichž vypouštím některé pasáže.

Mnich tím, že všechno opouští, podstupuje určité „riziko“: vystavuje se samotě a tichu, aby neprožíval nic jiného než to podstatné; a právě v tomto životě z podstaty nachází hluboké společenství se svými bratry i s každým člověkem.

Benedikt XVI. ke kartuziánům ze Serra Saint-Bruno

Jako mladý mnich jsem obdivoval ty, kteří viděli dál než ostatní; mám na mysli ty, kteří už v roce 1917 vytušili krutost komunismu; nebo ty, kteří již v červnu 1940 sázeli na de Gaulla spíš než na Pétaina; ty, kteří nesedli na lep ani Stalinovi (v tomto bodě se Churchill zmýlil), ani Mao Ce-tungovi; nebo jiné, kteří ještě před Solženicynovým vyhnáním na Západ věděli o táborech, které tak výstižně popsal. Za jakých podmínek dnes můžeme vidět věci jasně a na jakých principech má spočívat pohled, který upíráme na své okolí?

My kontemplativní

Okouzlo mě, že takový pohled měl i jistý mnich žijící v odloučenosti od světa. Při našich společných hodinách filosofie vždy odkládal své poznámky na stůl, sundával si levné brýle a s šibalským pohledem mě vyzýval, abych si utříbil pohled na realitu. O mnoho let později mi jiný, dosud mladý mnich předal list papíru popsaný rukou otce Jeronýma¹ – o něm je totiž řeč –, který vyndal z koše a jemuž staříček mnich nepřikládal pražádný význam. Text na listu, pojednávající o umění být učenlivým žákem, vznikl na základě zvláštní příhody. Když v roce 1953 přijel do Sept-Fons otec opat z Timadeucu vykonat svou pravidelnou vizitaci, komunita

¹ Viz Anne Bernet, *Père Jérôme, un moine au croisement des temps*, Cerf 2015.

čítala osmdesát osm členů; padesát jedna chórových mnichů a třicet sedm laických bratrů, z toho osm časných profesů a tři novice. Tedy nic, co by nasvědčovalo případnému úpadku. Otcí Jeronýmovi bylo tehdy čtyřicet šest let. Na Boží Hod mniši poslouchali první gramofonovou nahrávku žalmů ve francouzštině od otce Gélineaua SJ. Otce Jeronýma zaujala a nadchla představa, že i laici mohou od nynějška chválit Boha ve svém jazyce. Zajímal se rovněž o apoštolát otce Caffarela, jenž nabízel křesťanům „ve světě“ praktikování kontemplativní modlitby. Vzněl tehdy otázku: „V čem je naše specifičnost?“ S vědomím toho, že „naše povolání stojí lidskou společností mnoho – tolik mužů a žen vyvázaných z časné služby obci!“, nakonec prohlásil: „Vědět, co chceme, být tím, kým chceme, nebo zaniknout!“² Chtělo to velkou odvahu, prokrokovat zánik uprostřed komunity bezmála sta mnichů, z nichž desetina procházela formací; řeholní úpadek, jehož svědky jsme se stali o půl století později.

Křesťanská a mnišská identita³

Své následující úvahy založím na poznámce, kterou učinil otec Jeroným v textu o umění být učedníkem:

Každý mnich je takový, jaký je jeho začátek a jeho konec. Na začátku se na Boží výzvu všichni vzdali mnoha různých věcí, aby se vydali za Bohem. Na konci se všichni ocitnou u Boha. Pro každého z nich má tedy začátek a konec absolutní hodnotu. A tato dvě absolutna dávají hodnotu všemu, co se v naší existenci nachází mezi nimi. Otec musí pomoci nést všechnu bídu,

² Otec Jeroným, *Si nous, contemplatifs*. In: *Dieu, notre Père et Ami*, Parole et Silence 1999, s. 13–14.

³ Následující odstavce a některé další byly již zčásti publikovány v článku Ty, jehož Bůh povolává ke službě. In: *Salve*, č. 3/2015, překlad Věra Vejrychová, s. 69–87. Překlad a některé detaily autor revidoval.

jež toto mezidobí může přinést. Otec musí milovat své syny úměrně jejich slabostem a vážit si jich úměrně jejich ideálu.⁴

Nyní se na otázku podívejme z hlediska své identity (kdo jsme?) a směřování (jaký je smysl našeho života?). Jsem tvor „schopný Boha“,⁵ ale vinou své křehkosti a zranitelnosti jsem se od něho odvrátil. Cílem mého života je obdržet od Pána odpuštění a přátelství, abych mohl být nebeským Otcem přijat za syna a mít podíl na jeho božském životě. Toto osobní hledání je neoddělitelné od rozměru komunitního: na své cestě za Bohem potřebuji ostatní a současně tím, že kráčím s ním, ve vzájemné solidaritě pomáhám ostatním, aby se mu i oni mohli přiblížit. Na této cestě jsem bezbranný. Na začátku se přinejmenším v duchovní rovině zcela vzdávám všeho, co mám. Všichni jsme povoláni dospět k životu v Boží přítomnosti, nejprve v šerosvitu víry a na konci své pozemské existence ve světle bez stínů. Náš vztah s Pánem má postupně nabývat povahy absolutní hodnoty. U mnicha se to má dít radikálně, aby mohl „lásku ke Kristu postavit nad všechno ostatní“.⁶ Vyvýšit Pána nade všechno nejsme schopni okamžitě a vyžaduje to od nás veliké úsilí. Všechno další, aniž by to bylo druhořadé, je podřízeno tomuto základnímu hledání. Bez něj se život vyprazdňuje a stává se absurdním.

Vycházíme z bodu, kdy se absolutně všeho zříkáme, neboť směřujeme k absolutní lásce – pozemské lásky jsou jen jejími slabými odlesky. Věci, kterých se musíme a chceme odřeknout pro dobro ostatních, se stávají nevyhnutelným úsekem naší cesty. Nutí nás zahájit nerovný boj, z něhož vyjdeme pokaždé více méně poraženi. Proto každý potřebuje, aby mu někdo pomohl nést jeho trápení,

⁴ Otec Jeroným, *Saint Benoît de nouveau suivi*, Ad Solem 2013, s. 84.

⁵ *Capax Dei*, výraz pocházející od sv. Augustina (*De civitate Dei* 14, 8.11).

⁶ *Řehole Benediktova*, např. kap. 4. Česky vydalo Benediktinské opatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty v Praze-Břevnově 1998.

aby ho miloval úměrně jeho slabostem a vážil si ho úměrně jeho ideálu, upřesňuje otec Jeroným.

Význam zkoušek

„Jestliže jsme na svého Pána a Spasitele dosud nepohlédli ve všech jeho protichůdných atributech, *stejný včera, dnes a navždy* ..., používáme slova, aniž bychom z nich měli užitek,“ upozorňuje blahoslavený John Henry Newman.⁷ Domníváš-li se, že jsi pochopil, kdo je Bůh, říkal svatý Augustin, pak to není on.

Co tedy můžeme říci o Bohu, moji bratři? Jestliže chápeme, co o něm chceme říci, pak to není on; to nechápeme jeho, ale něco jiného místo něj; domníváme-li se, že jsme ho uchopili, jsme jen hříčkou vlastní fantazie; on není tím, co chápeme; je tím, co nechápeme; a jak můžeme chtít hovořit o něčem, co nejsme schopni pochopit?⁸

Také svatý Pavel nás varuje: „Když si někdo představuje, že něco zná, nemá ještě takové poznání, jakého je třeba.“ (*1 Kor 8,2*)

Slovo si uchovávalo v tichosti svou moc, aby mohlo být pokoušené, tupené, ukřižované, zabitě, přičemž člověk se s ním sjednocuje ve vítězství stejně jako v utrpení, ve vzkříšení, v nanebevstoupení.⁹

Svatý Irenej nám tu zprostředkovává svou vlastní zkušenost.¹⁰ Usiluješ-li o vznešený titul Kristova učedníka, nevyhneš se těmto

⁷ Srov. Olivier-Thomas Venard, *Terre de Dieu et des hommes*, Artège 2012; a J. H. Newman, *Promluva o ponížení věčného Syna* (na Žid 5,7–8).

⁸ Svatý Augustin, *Sermo 52*, VI, 16.

⁹ Svatý Irenej, *Adversus haereses, III*, 19, 3, překlad do francouzštiny Matka Élizabéth de Solms. In: *Bible chrétienne III**, Anne Sigier 1994, s. 568.

¹⁰ *Salve*, č. 3/2015, op. cit., s drobnými úpravami a doplněními.

drtivým skutečností. Otec Jeroným říkával, že zkoušky nemáme vyhledávat.

Protože až přijdou a vy jste je na sebe přivolaal sám, kdo ví, jestli obstojíte! Nikdo vám nezaručí, že dostanete milost, abyste jim čelil.¹¹

Pokud však vyvstávají v každodenních situacích, bylo by nevěrností je nepřijmout. Zkouška, ať už fyzická či mravní, naše nebo cizí, může paralyzovat či zničit člověka fyzicky, psychicky, ba i duchovně. Může ho ale také probudit, přemoci otupělost jeho ducha a vytrhnout ho z iluzorního pohodlí, v němž by se býval zabydlel. Kardinál Ratzinger píše:

Právě když se člověk potýká s utrpením, rozhoduje o tom, čím vlastně je. Právě tehdy je konfrontován se skutečností, že nedisponuje svým vlastním životem, že mu jeho vlastní život nepatří. Na to může odpovědět vzdorem ... a oddat se zoufalému hněvu. Může se však také pokusit důvěřovat ..., bez obav se nechat vést a přestat hledět jen sám na sebe. Tak jeho chování tváří v tvář bolesti či přítomnosti smrti v jeho životě splyne s oním základním postojem, jemuž říkáme láska.¹²

Tato výzva přetvořit v lásku i veškerou duchovní nebo morální zkoušku v nás vytváří propast, kterou nesmíme uzavřít, neboť uchovává naše srdce otevřené pro milost. Zmenšit propast, která zeje mezi výzvami Božího Slova a našimi konkrétními činy, je jen

¹¹ Otec Jeroným a několik dalších, *Apofthegmata 1983–1990*, Opatství Nový Dvůr/Triáda 2015, s. 69–70, přeložila Eva Svobodová.

¹² Joseph Ratzinger, *Eschatologie – Tod und ewiges Leben*, Friedrich Pustet Verlag 1977; francouzské vydání: *La mort et l'au-delà*, Communio Fayard 1979, s. 108. Český: *Eschatologie – smrt a věčný život*, Barrister & Principal 2008.

stěží možné, nebo snad jen minimálně. Je tedy dobré naučit se unést to, co vytváří tento rozdíl, jako součást nás samých, jako součást, kterou odmítáme, aniž by v nás vyvolávala stud; naučit se nechávat překážky co možná stranou, aby ve středu našeho jednání převládaly pohnutky, které pocházejí od Boha. Kdo si přizná svou slabost, otevírá se svědectví víry a účinkům milosti. Víra je dar. Skutečnost, že naše křesťanské (a mnišské) životy staví na této slabosti a na této víře, je jedním z nejsilnějších svědectví, která můžeme předložit.

Nepředstavuj si, že když vstoupíš do služeb Pána, oslněn milostí jeho volání, které tě vyvolilo mezi ostatními, že se onen díl špatnosti, již v sobě neseš, dědictví po generacích, které tě předcházely a utvořily tě takového, jaký jsi, postupně rozplyne. Nejlépe bude tuto část dědictví nezúrodňovat. Neseš ji v sobě jako stopu bloudění svých předků i svých vlastních toulek temnotou. Neseš ji s sebou všude, kam jdeš, a nikdy se jí nebudeš moci zbavit. Pomalu se naučíš odsunovat ji stranou. Budeš ji ale bez ustání vláčet s sebou jako jho lidství a obětovat ji, jako se obětuje celopal. Půjde s tebou až do konce. Při posledním soudu ji pak předložíš milosrdnému Bohu. Zůstane v tobě jako neoddelitelná část. K čemu to, myslíš si? Tvůj život již nebude možné ztotožnit s touto temnou částí, protože ji necháš prostoupit světlem. Přidáš k ní velmi mnoho Boží lásky a něco své lásky k Bohu. A v tom bude tvá chloubka, protože podle této lásky budeš souzen.¹³

Každý člověk tedy potřebuje Boha k tomu, aby si mohl ujasnit svůj osud. A k tomu, aby mohl žít v Boží přítomnosti, potřebuje někoho, kdo by mu pomohl nést jeho trápení. To je první závěr, hlavní vlákno, na které nesmíme zapomínat.

¹³ Tento odstavec viz *Salve*, č. 3/2015, op. cit.

Všimni si zdrženlivosti a horlivosti učedníka. Petr neříká: „Přikazuješ nemožné, toto přikázání je příliš obtížné, tento zákon je příliš náročný.“ Nezůstává však ani zticha. Aniž se tím zpronevěří účtě, kterou je učedník mistrovi zavázán, praví: „Kdo tedy může být spasen?“ a tím dokazuje svou pozornost k druhým.

Svatý Jan Chryzostom²

Když bylo svatému Janu Pavlu II. vytýkáno, že mluví příliš o člověku, odpověděl. „Bůh se má velmi dobře, děkuji. To člověku je zle.“

Co si přejeme pro budoucnost? Ne současnou nemorálnost spočívající v neustálém posouvání hranic dovoleného a zakázaného, jež má zajistit dobré svědomí těm, kteří z různých důvodů vedou chaotický život. Ani úzkoprsý rigorismus, který vytěsňuje z církve a ze společnosti spravedlivých méně šťastné, nešťastníky, které zranily životní události. Strmá cesta a úzké dveře evangelia nás mohou dovést k cíli. Náš postoj však musí být plný pochopení vůči nebezpečím, která číhají po cestě, vůči pádům a prohrám; musí být neskonale milosrdný, přitom si ale zachovat ctižádost a směřovat stále k vrcholům. Povolání ke svatosti se neobejde bez přispění milosrdenství. Dar milosrdenství zase nemá žádný smysl, jestliže pomíjí povolání ke svatosti.

Zdá se, že diskuse o rodině církev rozdělují. Neměli by její pastýři razit cestu milosrdenství a bezvýhradně přijmout současný vývoj, jemuž eufemisticky říkáme „nové modely rodiny“, aby zůstali v kontaktu s těmi, kteří žijí v rozporu s křesťanskou morálkou?

¹ Tuto kapitolu lektoroval P. Benedikt Mohelník OP, jemuž vděčím za některé užitečné připomínky.

² In: *Homílie o muži dlužícím deset tisíc hřiven (Mk 10,17–30)*.

Nebo by měli ve věrnosti slovům samotného Krista hájit tradiční rodinu, přirozenou sociální strukturu, která je naprosto nezbytná pro psychologickou rovnováhu dětí, a věrnost v manželství? Zůstat spojeni se všemi, chránit rodinu... V obou případech by se nám chtělo odpovědět „ano“. Jsme synové církve a jako takoví musíme poslušně přijmout postup, který církev navrhuje. Přirozeně, každý reaguje podle situace a náklonnosti svého srdce. Ti nejzásadovější chtějí ochránit stabilitu, ti nejotevřenější zas neodvrhnout žádného člověka. Toto rozdílné vnímání je oprávněné, ale církev, bere-li je vůbec v potaz, nejedná na této úrovni. Je pověřena svědčit o radostné zvěsti a udělovat svátosti pro spásu mnohých. Jaké duchovní postoje nás upevní v poslušnosti, která je po nás žádána? To je otázka, která se týká nás všech, ať už jsme daleko či blízko tomu, co žádá evangelium. Každopádně neexistuje člověk, který by jí plně dostál. Pokroku jsou ale schopni všichni.

Aby slovo evangelia vydalo plody, musíme o něm uvažovat i v jeho osobním rozměru: jak promlouvá ke mně, jak mu naslouchám, ve kterých chvílích se mu případně stavím na odpor? V jeho církevním a sociálním rozměru se zas můžeme ptát: Jak promlouvá k druhým, jaké překážky brání tomu, aby je uslyšeli moji současníci? Pokud kněz zanedbává osobní rozměr a zapomíná na to, co jeho samého stojí zachovávání tohoto slova, pak riskuje, že bude tvrdý. Postupně se však přestane zajímat o zápasy a je v nebezpečí, že se odcizí mnoha lidem a zredukuje křesťanskou komunitu na malý okruh věrných. Pokud bude naopak zahleděn příliš na své osobní problémy, může mít sklon k zamlžování poselství evangelia a nároků křesťanského života a nebude pak ani schopen promluvit s pevností či ukázat směr věřícím, kteří jej prosí o radu.

Ostatně, pokud věřící (stejně jako třeba kněz) uvažuje nad svou situací – která může a nemusí být spleť – z čistě individuálního a osobního hlediska, riskuje, že přestane vnímat, jaký vliv mají jeho rozhodnutí a činy na druhé (na jeho bližní a společnost) a na církev. Hrozí mu také, že podcení přínos, který pro něj mohou

mít druzí i církev – toto živé tělo, jehož je členem. Jen s nimi totiž může dosáhnout důstojného lidského a duchovního života, o nějž usiluje.

Příběh jednoho nedorozumění

Rozpor mezi církví a světem je nejvíc patrný v oblasti sexuality. Současná společnost ztratila v tomto ohledu jakýkoli referenční bod: donekonečna rozšiřuje hranice dovoleného a zároveň se tváří, jako by nevěděla, že nikdo nemůže žít bez selhání, bez jakékoli slabosti, tzn. bez hříchu.

Encyklika *Humanae vitae*³ zůstává v naší paměti jako nepochopený text. Chyba je spíš v komunikaci než v nauce. Pavel VI. po dlouhém uvažování, které můžeme označit za bolestné, rozetnul debatu, v níž panovala neshoda dokonce i mezi kardinály. Každému je jasné, že mu leželo na srdci blaho většiny lidí a že na sebe vzal tuto zodpovědnost s těžkým svědomím. Poradní komise mu doporučovala schválit antikoncepci. Kardinál Suenens, který byl původně proti, změnil názor, a snažil se o něm přesvědčit i papeže. Pavel VI. nepochyboval o upřímnosti belgického preláta a snažil se mu vysvětlit, že mít osobní názor na tuto otázku stejně jako na jiné je luxus, který si papež nemůže dovolit. „Kdybyste byl na mém místě před Boží tváří, jaké prohlášení byste učinil?“ zeptal se ho. Na tuto otázku mu kardinál zůstal dlužen odpověď.⁴

Rychlý vývoj mravních návyků způsobil rozkol mezi tradičním morálním učením a praktickým životem mnoha křesťanů. Blahoslavený Pavel VI. byl sklíčen přijetím této encykliky, jak jen může být člověk sklíčen při pohledu na to, jak si lidé přestávají vážit zcela základních principů. Nejkrásnější pasáž by si s ohledem na naši úvahu zasloužila rozvést:

³ Vydána 25. července 1968 Pavlem VI. Do Francie přišla v nevhodnou chvíli!

⁴ Srov. Christine Pedotti, *La bataille du Vatican*, Plon 2012, s. 465.

Ať se tedy manželé ujmou svého náročného úkolu, posilování vírou a nadějí, která *neklame, protože Boží láska je nám vyлита do srdce skrze Ducha svatého, který nám byl dán*. Ať se vytrvale modlí za Boží pomoc. Ať čerpají milost a lásku především z věčného pramene eucharistie. A jestliže se dosud nevymanili z hříchu, ať neklesají na mysl, ale ať se pokorně a vytrvale utíkají k Božímú milosrdenství, které je štědře udělováno ve svátosti pokání. Takto budou moci dojít k dokonalosti manželského života, jak ji popisuje apoštol ...⁵

Plnost manželského života neznamena, že manželství bude vždy bez hříchu. Hřích však může být odpuštěn. To, co Bůh a církev jeho jménem doporučuje, není dodržování nějakého předpisu, jednání podle pravidel! Jde jí o to, abychom vznešeným aktem svědomí a víry uvěřili, že církev ukazuje nejlepší cestu, která je sice úzká a strmá, ale kterou je možné projít; že tato cesta vede k životu a že všichni jsou povoláni k tomu, aby se po ní vydali, aby se po ní *chtěli* vydat; že se to některému páru nemusí zdařit; že je třeba to uznat jako pochybení, poprosit o odpuštění a pokračovat dál. Tyto chybné kroky nejsou ničím vážným. Pán „sám věděl, co v člověku je“ (*Jan 2,25*). Ale říkat „Tato cesta není mojí cestou; moje cesta je ta, kterou sám uznám za dobrou...“ – to je vážné! Je tato encyklika skutečně chybnou v komunikaci? Je důležité, aby kněží měli jasno v tom, co církev učí Božím jménem. Je rovněž důležité opakovat, tak aby to všichni slyšeli – možná to není dost jasné –, že o mnoha věcech si mají muž či žena nebo oba společně promluvit s knězem a že budou vždy respektováni. Někdy musí kněz promluvit, jindy musí umět zmlknout. Vždy ale musí naslouchat.

Bylo by chybou zaměřit pozornost manželů pouze na jejich sexualitu, představující jen jeden z rozměrů jejich vztahu. Zároveň by

⁵ *Humanae vitae*, 25, přeložil Karel Skočovský.

ale bylo naivní podečňovat jejich rozhodnutí v této oblasti. Mnoho párů má zkušenost s plodností kázně pro jejich vztah i duchovní život a považují ji za opodstatněnou i v dnešní době. Současná sexuální praxe, přinejmenším ta, o níž se hovoří veřejně, je založena na jiných kritériích. S odstupem času si možná uvědomíme, že magisterium i tentokrát chránilo důstojnost lidí a důstojnost manželského svazku, přestože se naneštěstí ocitlo v protiproudu obecně přijímaných modelů chování.

Jan Pavel II. přišel z jiného světa. Morální, politický a náboženský kontext Polska spolu s aurou, kterou mu vynesla jeho pověst bojovníka za svobodu, mu umožnil říkat s přesvědčující silou to, co se mnozí neodvážili vyslovit nahlas.⁶ Jistě, narážel na odpor, ale mnoho lidí mu naslouchalo. Adhortace *Familiaris consortio* připomíná milosrdný text Pavla VI.; nerozvádí ho však a vypouští poslední větu, která mu podle nás dodávala jeho krásnou šíři.⁷

Benedikt XVI., jehož morální integrita byla zcela výjimečná, přesunul důraz jinam. Citujme mimo jiné text z druhého svazku jeho knihy *Ježíš Nazaretský*, kde vysvětluje, že křesťanství nelze definovat jako určitý druh *krajního morálního úsilí, jako radikální nárok*. Je to spíše dar bytí s Kristem, dar života s ním.

Ale kdo vlastně o sobě smí říkat, že se povznesl nad „průměr“ cesty deseti přikázání, takříkajíc je nechal za sebou jako samozřejmost a teď se pohybuje na výšinách cest „nového zákona“? Ne, skutečná novost nového přikázání nemůže spočívat ve výši morálního výkonu. Tím podstatným u těchto slov není apel na maximální výkon, ale nová základna bytí, která je nám darována.

⁶ Andrea Riccardi vypráví, že kardinál Wojtyła podpořil Pavla VI., když byla zveřejněna encyklika *Humanae vitae* (v knize *Jean-Paul II, la biographie*, Parole et Silence 2011–2014, s. 130–131).

⁷ Jan Pavel II., *Familiaris consortio*, 58. Adhortace zveřejněna v Římě 22. listopadu 1981 (Krista Krále).

To nové může pocházet pouze z daru spolubytí s Kristem a bytí v něm, v Kristu.⁸

30

Ti, kteří nechodí do kostela, především pak ti, kteří byli pokřtěni, ale z křesťanské víry si podrželi jen několik zastaralých a zkreslených myšlenek, církvi vyčítají, že odsouvá šťastný život až do vzdáleného nebe, jehož existenci si ani nejsou jisti. Je to naopak: církev učí opravdové křesťany hledět vlastním problémům i problémům svých bližních přímo do očí, naučit se je tak zvládat a vytvořit si z nich odrazový můstek. Z mnoha textů papeže Františka vybírám tento:

Malý krůček uprostřed velkých lidských omezení může být Bohu milejší než zvnějšku korektní život toho, který prožívá své dny, aniž by čelil vážným těžkostem. Všem se musí dostat útěchy a povzbuzení spásonosné Boží lásky, která tajemně působí v každém člověku, navzdory jeho nedostatkům a pádům. ... Nechce se po nás, abychom byli neposkrvnění, ale abychom stále rostli, hluboce prožívali touhu pokročit na cestě evangelia a nepodléhali skleslosti.⁹

Dvě krize společnosti

Ano, spíš dvě než jedna! Společnost zhnusená násilím světových válek – první, jež otevřeně vraždila, a druhou, která s nevidanou zvráceností vyhlazovala a již svou pasivitou podporovaly němé davy – tato údajně rozvinutá společnost se oddala dvojí iluzi: zatímco Západ podlehl iluzi egoistického liberalismu, Východ snil o pospolitosti, která povede ke spravedlnosti a prosperitě. Pád

⁸ Joseph Ratzinger – Benedikt XVI., *Ježíš Nazaretský II*, s. 47, Barrister & Principal 2011. Srov. také: *Veillé de prière avec les jeunes (Modlitební bdění s mladými)*, Freiburg im Breisgau, 24. září 2011.

⁹ Papež František, *Evangelii gaudium*, 44 a 151, přeložil Milan Glaser.

komunistických režimů byl vesměs přijat s úlevou, jen tu a tam se za nimi lidé ohlížejí s nostalgií.¹⁰ Kritika liberálních zřízení však stále chybí, i přes četná prohlášení magisteria, varující před jejich skrytou zvráceností. Teprve když jsem opustil Francii a začal jsem žít v zemi, jež se kdysi nacházela za železnou oponou, uvědomil jsem si, že krize, jíž procházíme na Západě, se vyrovná té, kterou prožívali zde, a že skutečné následky čtyřiceti let komunistického útlaku nejsou o nic tíživější než jiné – možná méně zřetelné – na západě Evropy. Otec Jeroným se dokonce domníval, že krize západní Evropy v sobě nese větší nebezpečí:

Pro toho, kdo nemá teologální víru, je lepší žít v napětí boje proti Bohu než pokojně v lhosejnosti. Když se srdce vzbouří, má větší šanci na uzdravení, než když úplně chybí. Těm, kteří vykoupení Ježíše Krista odmítají jako ztročení, nechybí na rozdíl od lhosejných velkodušnost ani velikost.¹¹

Podívejme se na tento proces blíže. „Smysl pro povinnost“ v křesťanské morálce i v morálce laických učitelů zaujatých proti kněžím byl už v polovině 20. století jen prázdnou skořápkou. Snadný život díky hospodářskému oživení třiceti slavných poválečných let s sebou přinesl závan svobody. Uvolnila se sevřená morálka, která byla beztak pouhou karikaturou. Tento vývoj byl nevyhnutelný, neboť pod Kantovým vlivem ztratilo dobro svou přitažlivost a světlo evangelia zastínil smysl pro povinnost, dokonce i v křesťanské katechezi. V tomto odchýlení vidím jednu z příčin praktického ateismu mé generace. Křesťanství se stalo pro ty, kteří se od něho vzdálili, synonymem kultury, jež zapovídá

¹⁰ Srov. Alain Besançon, *Le malheur du siècle*, Fayard 1998, kde autor podotýká, že k totalitním systémům se nepřistupuje stejným způsobem. Zatímco fašismus je všeobecně odsuzován, komunismus u některých vyvolává nostalgií.

¹¹ Otec Jeroným, *Notre cœur contre l'athéisme*, Ad Solem 2014, s. 52–53.

potěšení a radost, kde panuje umrtvování a námaha. Pro jiné zas splynulo s formalismem, který nemá co dělat s každodenním životem.

Jakýkoli transcendentní rozměr se rozplyne ve všemohoucnosti lidského egoismu. Tento přirozený sklon, který je do člověka odedávna vložen, se stává jakýmsi počátkem instinktivního individualismu, který překrucuje dokonce i samotný pojem spravedlnosti. Najednou není spravedlivé to, čím jsem já zavázán druhým a co potřebuji stejně jako já, ale to, čím jsou druzí zavázáni mně. Spravedlnost se stává spíš právem než zodpovědností.¹² Tato deformace je patrná v současné diskusi týkající se dětí. Všichni, plodní i neplodní, homosexuálové i heterosexuálové mají právo mít děti, pokud si je přejí. Toto právo však nemyslí na dobro dětí. Jejich potřeba mít vzájemně se milující rodiče, aby z nich mohli vyrůst vyrovnaní dospělí lidé, se jeví jako anachronismus. Ten, kdo staví ve svých úvahách na první místo prospěch dětí, bývá považován za přízrak z prehistorické doby. Kdo se snaží vysvětlit, že sexualita musí být usměřňována nejen vzhledem k vlastním touhám, ale i s ohledem na partnera, děti a společnost, v níž se rozvíjejí, ten si v nejlepším případě vyslouží pokrčení ramen. V této souvislosti ztrácí pojem hříchu své antropologické ukotvení. Jak se mám smířit s tím, že některé touhy (ne všechny), které zakouším v hloubi sebe sama, mohou být špatné? Co může být špatného na sexualitě, jež stojí u tělesného základu mé schopnosti milovat?

¹² Viz Servais -Th. Pinckaers OP, *Prameny křesťanské morálky*: „Právo již neoznačuje to, co přiznávám druhému jako jemu příslušící, ale to, na co mám právo já jakožto subjekt tváří v tvář druhému a společnosti. Právo mění svého majitele: spíš než právem toho druhého se stává právem mým. Hlubinná orientace spravedlnosti se převrací: nesměřuje již ode mě k druhým, ale spíš od druhých ke mně. Spravedlnost už neimplikuje kvalitu duše ani náklonnost k druhému; soustředí se na vymáhání vnějšího práva. V tomto smyslu spočívá spíš v bráni než v dávání.“ Autor podotýká, že toto pojetí vychází z nominalismu 14. století, což však neubírá nic na jeho aktuálnosti.

Miluji se zcela nenápadně promění v miluji se nebo v miluji, když mě milují, ať už jde o Boha nebo bližního. Toužím po štěstí se změnit v toužím po mém štěstí nebo, dá-li se to tak říci, přeji sám sobě své štěstí. Z hledám pravdu se stane hledám svou pravdu. Chci spravedlnost bude nadále znamenat chci svou spravedlnost, právo pro sebe, nebo sám sebe ospravedlňuji. Rozdíly jsou zcela nepatrné, neboť sebeláska s oblibou používá slova lásky, aby na sebe vzala její tvářnost.¹³

Cesta evangelia je jistě náročná, osvědčuje však svou vznešenost a účinnost, kdykoli jsou manželé ve svém vztahu postaveni před ne-snáze, jež s sebou nese každý vztah. Tehdy dají přednost vyrovnanosti svých dětí před vlastním pohodlím a v této oběti, jež je posvátným úkonem, celopalem obětovaným božství, nalézají prohloubení své lásky až za hranice vnímatelného. Podobně jako když mladý muž, jehož přitahují osoby stejného pohlaví, uzná, že mu tato touha, jakkoli silná a slibná, ve skutečnosti štěstí nepřinese a společnosti, ve které žije, také ne. Jakmile objevíme, že část lidských tužeb nepatří k vnitřnímu jádru bytosti, můžeme se rozhodnout milovat jinak, neméně skutečně, možná dokonce hlouběji, než kdyby tyto rušivé touhy v nás vůbec neexistovaly. Je téměř nemožné, abychom k těmto závěrům došli sami. Ale pokud to tvrdí někdo otevřený a upřímný, někdo, kdo nemá z ničeho strach, a hlavně, pokud se toto blahodárné východisko otevře v přátelství, které je silnější než zmíněná touha – mám na mysli přátelství s Pánem –, pak možná nakonec nebudeme ničeho litovat. Do mé kanceláře jednou vešel mladý bratr. Bylo mu třiatdvacet a svěřil se mi: „Moji rodiče mě nevychovali, mohl jsem si dělat, co jsem chtěl. Dnes nemám sílu dělat to, k čemu jsem se rozhodl.“ Zvláštní svoboda. Velké nároky, které klademe na mladé bratry, přinesou své ovoce, i když to dá mnoho práce.

¹³ *Tamtéž*, s. 54.